

UTADON A CSÖNGŐ

Bámultad a kicsi báránycát. Ott állt a behavazott tájban. Szelíd volt. A kicsi lányka kezéből elfogadta... Mit is? Nem tudod már. Talán az enivalót, de hogy mi is volt az, nem emlékszel. Lehet, hogy nem is volt más azon a képen, csak a lányka és a feléje induló báránycá. Arra azonban most is, és visszatérően mindig emlékszel, a báránycá nyakában piros szalagon ezüst csengő volt.

Nézted a csöngőt és vártad, hogy a báránycá meginduljon... A csöngő megszólaljon. Tenyeredben morzsát tartottál, odanyomtad a báránycá szájához, de az nem evett, nem szaladt feléd, nem is csöngött a csöngettyűje, csak állt ott a képen és nézte a lánycát... nem törődött veled.

A gyermekkori élménytől eltávolodó messzeségben sokszor elhalványult ez a kép, de ha valahol megszólalt a csöngő és vártál valamire, számtalanszor eszedbe jutott ez a játékszer, a kép, amelyet nem is ezen a tájon fényképeztek, mert a háttérben hegyek és fenyőfaerdő volt.

Mentél egyszer apáddal a végtelen mezőségben. Arrafelé haladtatok, amerre az ámuló nap a pirosuló felhősípkés alkonyatba takarózik. A domb mögül egyszer csak elébetek gurult rengeteg olyan kis gyapjas biri, mint amilyent azon a képen láttál. Csöngője egynek sem volt. A csacsinak adták oda, hogy csöngessen, nehogy eltévedjenek a sötétséget lehelő völgyben, amíg legelnek. Nem kislány kísérte őket, hanem a puli, meg a juhász. A csöngő a csacsi nyakában is szépen szólt.

Sokáig nem találkoztál a csöngővel. Egyszer aztán megsokasodott körülötted a hangja. Azon a nyáron, ha meghallottad a csöngetést, futottál az édesanyádhoz aprópénzért, és ha kaptál, máris az utcán teremtél és a csöngettyűs bácsitól fagyalaltot vettél. Csöngött a csöngő akkor is, amikor a szikvizet hordó kocsi járta az utcákat. A csette csikó nyakában csilingelt akkor is, amikor meg akartad a kiscsikó anyját simogatni. Adjon tejeckét a csikójának, hogy lakjon jól, mert akkor szépen ficáncol. Megrugott, pedig simogattad. A szíved fölött vérezte fel a patkószög a testedet. Kocsira raktak, és ahogy vittek hazafelé, nem fájt semmi, mert utánatok szaladt a csikó és csöngett.

A cukorkásasszony meg a kiflit áruló bácsi, a cirkuszi bohóc sapkája... a vak kéregető, templomban a ministránsok, a perselyezők és a haldoklóhoz az utolsókenettel siető pap, télen a csilingelő, csöngető, kolompoló, száguldó szánkó... megannyi emlék...

Becsöngettetek az iskolába az első órára, vártad, az óra végét, a szünetet, a játék kezdetét, csöngettetek és haragudtál... Mit? Haragudtál a csöngőre? Nem, csak jobban szeretted, ha a tanulás végét jelezték

és mehetnél játszani. Fára mászni, gombozni, zavarócskázni, cicamacázni, betyárt, zsandárt játszani, futkározni csöngetés után.

Emlékszel, amikor először moziba mentél? Rettenetes történet. A falra kifeszített vásznonról jött feléd a hatalmas majomember. Behunyta a szemed... féltél... Ja, igen, az előadás kezdetét is jelezték — becsöngettek. Az előadás után mentél ki az utcára, és a hatalmas rémet ott sejtetted meghúzódva a hársfa mögött. Nézted az alkonyatban a fát, és érezted, hogy valaminek történni kell, mert a filmen az a szörnyeteg elrabolta azt a szép lányt...

Sikoltás! Elvágódtál. A kerékpár csöngője akkor is csöngött, amikor már a földön feküdtél...

Nem felejtetted el ugye: amikor föltápáskodtál, az összefutott emberek közül többen is azt mondták, hogy a kerékpáros nem csöngett. Tisztítottad a ruhádról a port és mindenki meglepetésére azt állítottad, hogy hallottad a csöngetést. Rád ordítottak, hogy akkor meg miért szaladtál a bicikli alá. Valaki még nyakon is csapott. Sántikálva botorkáltál hazafelé, égett az útás helye, és érezted, hogy csöng a füled.

Az események észrevétlenül alakították ki a jó és a rossz fogalmát. A csúnya, a szomorú és a szép, a hangulatos érzés váltakozásában egészen megfeledkeztél a csöngettyűs báránycsókra. Enyhe mosoly bújkált a pehelybajusz alatt, amikor ujjad a villanycsöngő gombját nyomta... A hangja nem érdekelt. Az ajtónyitást vártad. Nem ő jött ki. A kapukilincse akartad kötni a virágcsokrot, amikor kinyílt az ablak és megtudtad, hogy a lányka a kórházba került. Hetekig nem láthattad. Végre oda ühettél az ágya mellé, és csak hallgattál, meg csak nézted a halvány arcát. Mondani akartál valamit, amikor valahol távolról hallhatóan jelezte a csöngő a látogatási idő végét... Ő szólalt meg. Azt mondta, hogy megöli az állandó csöngetés. Reggeli, ebéd, látogatási idő, vacsora... a műtőasztalon is picike csöngő volt. Ráeszméltél, és hirtelen ötlettel úgy vigasztaltad, hogy te is szoktál neki csöngetni, amikor otthon hozzá érkezel.

Otthon szebb a hangja.

Neveltetek, nagyokat kacagtatok, amikor érkezéskor ismét otthon ajtót nyitott. Tudta, hogy te vagy, mert két rövidet és egy hosszút csöngettél. Az ajtón belül két rövid, gyors csók és utána hosszú ölelkezés...

Telefonáltál mindennap öt perccel tizenkettő előtt. A déli harangszó kezdetéig beszélgettetek. Ha nem hívtad, akkor ő hívott. A telefon csöngött és te tudtad, hogy abban az időpontban csakis ő kereshetett.

Meggondolatlanság volt az, amikor délelőtt tízkor hívtad. Férfihang jelentkezett. Tévedés, és letetted a telefonkagylót. Férfihang? Nála? Nem létezik. Újra tárcsáztál. Ismét a férfi... Hallgattál. A telefonban is tisztán hallatszott Csajkovszkij Diótörő című balettjének muzsikája. A hanglemezt te ajándékoztad neki. Aznap többet nem hívtad. Másnap csöngött a telefon a megszokott időben. Felvetted a hallgatót, de nem szóltál. Bársonyos, meleg hangja most is meghittséggel érkezett hozzád. Nem válaszoltál.

Csak néhány napig bírtad nélküle. Gyötrelmes nappalok, pokoli éjszakák. Évi szabadságra mentél. Az esőillatú tavaszban még együtt

terveztétek a nyaralást. Végiggondoltad az utóbbi két hónapot. Napok óta nem láttad, nem beszéltél vele, és tudod, hogy ő már ott lehet a tengerparti falucskában, ahol tavaly is voltatok.

Fekszel, cigarettázol, olvasol, hanglemezeidet, a rádiót hallgatod, a televíziót nézed, de bármit is teszel, valami titokzatos véletlen mindig úgy hozza, hogy csörög az óra, pedig nem kell munkába menned. Csönget a pénzbeszedő a házbérért, csönget a postás, ha levelet hoz, a villanyóra-leolvasó, a kéményseprő, a tejesasszony, a szomszédasszony, a kéregető... Csönget az egész világ, és a házvezető néni türelmesen mindenkinek ajtót nyit, elintéz mindent, a nyugalmadra vigyáz.

A telefon hallgat. Pedig ha felhívna... A vágy, az emlékekből feltörő szerelmeskedés, a szeretkezés kielégítetlen éhsége megszelídített, békülékeny lettél, megbocsátottál... Csöng a kertkapura szerelt csöngettyű... Nem ő jár itt.

Emlékezz csak; jóval később meséltél ezekről a napokról. Lázálomban éltél. A bíróságon voltatok. Válóper. Hiszen nem is kötöttek házasságot. A bíró erélyesen megrázta a csöngőt. Árvaszéki ügyek, de hiszen nem is volt gyerek... Menekültél, mert féltél az ítélettől. Elbújtál egy épületben. Fűlsiketítő csöngetés. A rendőrség körülfogta a bankot, a betörőket rajtacsípték. Te is köztük voltál... Inkább öngyilkos leszel, mintsem hogy ezt a szégyent megtudja ő... Alkalmos pillanat, és kiugrottál a sorból... Fékcsikorgás, a villamos csöngése...

A lázalom elvitt a kórházba. Csörgősapkával a fejedet futottál teremből terembe. Meghajoltál mindenhol, és hangos hahotával jelentetted be az idegenlégió, az expedíciók, a polgárháború menekültjeinek, a puccsistáknak, a párton felülieknek, hogy a gazdasági élet csavarogóinak végrendelete szerint a köztisztaság érdekében a kórtermekben tilos a vérontás.

Meglepődtél, amikor az egyik teremben hatalmas lázmérő jelezte a futótűz terjedését. Az ágyakban a tudás eretnek képviselői, a nyomortelepek lakói, a kitoloncoltak, a menedékjogot élvezők, intézők, rendeltszerkesztők, ribancok, szűzek, piromániások és mindenféle prostituáltak feküdtek és nem törődtek veled mindaddig, amíg a megfontolt közjátékban el nem jutottak a felismerésig. Először hebegtél valamit, de aztán határozottan megráztad csöngősapkás fejedet és erélyesen bejelentetted, hogy a nemi baj manapság gyógyítható. Injekcióra délelőtt tíztől tizenkettőig, délután háromtól hétig kötelező menni. Addig, türtőztetni a tajtékos szenvedélyt.

Védőöltözetben érkezted a viszketegségben szenvedők, a harácsolók, a felsőbbrendűek, az alsóbbrendűek, az úrhatnamságban szenvedők, a jellemtelének, a misszionáriusok, a közerkölcs-oltalmazók, az állatvédők, a menedzserek, a konjunktúra légtornászai és lovagjai közé. Mérlegelted az öndicséret fényözönében tovasuhanó valóságot, és megdöbbenve állapítottad meg, hogy a nevetőgörcs, az ámulat, az unalom, a mindenhol mindenkitől tapsot váró élet mítosza eltereli a figyelmet a közszereplők elhibázott lépéseiről. Nem beszéltél, hangtalanul elfutottál volna, de a csörgősapkád elárul és néhány dicsőítő szót kiáltottál: Hatalom! Dicsőség! Narcizmus!

Észre sem vetted, hogy menekülés közben több körtermen is áthaladtál. Megálltál és láttad, hova jutottál: oda, ahol a személytelenség uralkodik. Kissé távolabb, a kijáratnál ott sétált a közforgalmat irányító halál. Volt, akit leállított és a járatlevelét kérte. Egy kicsit elidőzött veled. Megmotozta, hogy visz-e valami tiltott holmit a határon túlra. Ha megtetszett neki, vagy ha nem tetszett neki valami, az élet és a halál közötti térség átutazóját a semmibe lökte.

A tétova jelenvalóság, a távoli káprázatok visszaszűrődésében tündökölt. Amíg nem veszélyeztetett a fanatizmus látomása, te is elmerészkedtél. Az útkereszteződésnél álldogálóknak elmondtad, hogy még nem találták fel a tehetség isteni szikrájának a biológiai átültetését, és így egészen napjainkig sokan szenvednek, sorvadnak az önmutoztatás betegségében, vagy a feltűnési láz gyötri őket. Nem voltál elég tapintatos, nem fogtad be a szád, és mire feleszméltél, többen is fejbe kólintottak, és mire átjutottál az elágazásoknál a magad útjára, rádöbbenél, hogy ami veled történt, az a lázálom rabjának a sorsa.

Az élet nem várat magára. A hosszú lázálomok éjszakai után az emlékeidet már nem öltöztetted újra, meg újra bíborba. A menekülésben lassan megfakult, megkopott a tegnapi szeretkezések gyönyöre és öröme. A valóság minden perce, napja a lakásod ajtajától a betekinthető égboltig ért.

Szerned láttára ütötte el az autó azt a vidáman ficáncoló kutyát. Vonítva, nyúszítva vonszolta magát az árokba. Élni akar! Két lécdarab közé erősítetted törött lábát. Ennivalót hordtál neki. Kivitted az árokból, mert tudtad, hogy nagy esőzésekor a levezetőcsatorna tele lesz vízzel. Háromszor ajándékoztad oda más-más ismerősödnek, mindenúnnal visszajárt hozzád... Hűséges jószág. A temetőcsősnél kötve tartják. Temetéskor fél a sok néptől és nem ugat. Különben rendes házőrzőnek tartja a temetőcsősz. Leszoktatta arról, hogy — amikor szabadon van — ne vizelje oldalba a fejfákat...

A haladó idő vasszöges talpa nem torzította tovább laposra élményeidet. Szórakozásból megszemélyesítetted a tárgyakat, képzettársításaid voltak. A szerelem veszélyekkel tűzdelt játékát a verkli nyikorkásához, máskor meg a villanygítár gutaütésszerű rángatózásához, jajongásához hasonlítottad. Lecsillapodtak a visszhangzó hallgatások. Beszélni kezdte a köznapok elkésett, vagy időszerű eseményeiről. Éppen ekkoriban kapott a létjogosultság fedezetére az anyanyelv — a nagy kincs — valutaátértékelést. Tudtad, mindenért váltságdíjat kell fizetni.

Szóltál a társadalmi hazugságokról, visszásságokról, a kiútkeresésről. A füled lassan megszokta, hogy bátorságodat emlegetik. Divatos szavadjárása lett: »Nem mind arány, ami fénylik«. Az erkölcs garaszoit szerencsétlen flótásnak nevezted. A lényeg keresésében felfedezted a vasmag jelentőségét.

Valahol olvastad, vagy társaságban hallottad, hogy a férfi huszonöt éves koráig nőszüljön meg. Harmincöt éves koráig nemzzen annyi gyereket, amennyit a felesége meg tud szülni. Ötvenéves koráig pedig teremtsen magának és a családnak fészket, otthont. Utána élvezze a

hátralevő életet. Mosolyogtál az élet ilyen rendjén. Valamikor sokáig vártál a telefonhívásra. De a készülék nem csöngött. Eszedbe sem jutott, hogy te csöngess.

Az olykor még visszatérő emlékek fanyarsága is íztelenné vált már, amikor egy váratlan hír felzaklatott. Nem hitted, amit az újságokban írtak. Ellenőrizted. Izganak bizonyult. Meghalt a férje...

Azt írták a lapokban, hogy tehetséges volt. Kár érte... Összehangolhatta volna a világ szétzilált csöngetéseit. Vagy megkomponálhatta volna egy nagy rapszódíába az emberek nélkülözhetetlen csöngetéseiből a maga halhatatlan művét.

Elmulasztotta. Meghalt.

Eszedbe jutott a kutya... A te hűséges kutyád. Ezentúl vigyázzon arra a sírra is... A férj megérdemli, hiszen meghalt. Az élők pedig az elmulasztottakat jóvátehetik...

Miért is hitted egykor, hogy vége mindennek?

A csöngők nem hallgattak el... Valahol a szférák zenéjében megtalálja minden hang a maga helyét.

Utasi Mária

ÜNNEPEM SZÉPSÉG

Horzsolt ölemben
halál virít
meddő fájdalom
dereng a domb
szelíd hajlata
gyöngyteje

Nehéz robottal
a szívem alatt
fegyelem és álom
zúdit a kőre
arcom deleje
márványgyász

VELED

galambokámmal
elzárom
a gyors ívású
vizek árját
csillagkezemmel
megöntözöm

a napot
átlendítem
aranyválladon
jó illatát

csókom a könnyem

ISTAR

Majd ha a születés jegyében
eljö az óra
kifakadnak a virágok
teljes fekélyel

IRRACIONÁLIS LOGIKA

Véres csipkehegyek tüdején
tilalom fekete ág moccan
Sűrű ingatag álom leng
Hozzád csontpereg koccan